

VARITÉ

Οι παραλλαγές της αλήθειας στην ψυχανάλυση

«Λέω πάντα την αλήθεια: όχι όλη, γιατί να ειπωθεί όλη δεν γίνεται. Να ειπωθεί όλη είναι αδύνατον, υλικά: οι λέξεις υπολείπονται. Μάλιστα, μέσω αυτού του αδυνάτου είναι που η αλήθεια σχετίζεται με το πραγματικό».

Ζακ Λακάν, «Τηλεόραση»

Το 24^ο Συνέδριο της Νέας Λακανικής Σχολής Ψυχανάλυσης προτίθεται να διερευνήσει τις παραλλαγές της αλήθειας στην ψυχανάλυση. Ο Λακάν συμπύκνωσε στον νεολογισμό *varité*¹ τις παραλλαγές της αλήθειας που προκύπτουν σε μια ψυχανάλυση μέσω διαδοχικών αποκαλύψεων. Δηλώνει ότι θα πρέπει να είμαστε ανοιχτοί στη διάσταση της αλήθειας ως μεταβαλλόμενης και προσθέτει ότι αυτό που λέει ο αναλυόμενος δεν είναι η αλήθεια, αλλά η *ποικιλ-αλήθεια* [*vari(é)té*] του συνθώματος. Σε όλη τη διδασκαλία του, ο Λακάν δεν εγκατέλειψε ποτέ την αναφορά στην αλήθεια, αν και την προσέγγιζε στην αρχή ως *Την Αλήθεια*, ενώ αργότερα ως *πολύμορφη, μεταβαλλόμενη και ψευδόμενη αλήθεια*. Ωστόσο, μια σταθερά παραμένει: η άρθρωση της αλήθειας ή των αληθειακών επιπτώσεων με τη δομή της γλώσσας και της ομιλίας, είτε με τον «γλωσσικό ζωμό».²

Αλήθεια, ακρίβεια και αποκάλυψη

Αρχικά, ο Λακάν αναδεικνύει μια άλλη διάσταση της ομιλίας εκτός από τη διάσταση της έκφρασης και της διαμεσολάβησης: την αποκάλυψη. Η αποκάλυψη αναφέρεται στο ξεσκεπάσμα μιας αλήθειας που υποτίθεται ως κρυμμένη, συγκαλυμμένη, και συμπίπτει με τη *στιγμή της θέασης* [*l'instant de voir*]. Έτσι, η αλήθεια πηγαινει από αποκάλυψη σε υπεκφυγή ή διαφυγή, ενώ η ψυχανάλυση ορίζεται ως μια σειρά αποκαλύψεων, ιδιαίτερων για κάθε υποκείμενο. Στο ιδρυτικό κείμενό του, «Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση»,³ ο Λακάν αντιπαραθέτει τον πλήρη λόγο στον κενό λόγο· ο πλήρης λόγος είναι αυτός στον οποίο πραγματώνεται η αλήθεια του υποκειμένου. Σύμφωνα με αυτή την άποψη, η αλήθεια της αποκάλυψης αφορά την αλήθεια μέσα στην ομιλία, κι έτσι «ερχόμαστε αντιμέτωποι με την πραγματικότητα αυτού που δεν είναι ούτε αλήθεια ούτε ψέμα».⁴ Η πραγματικότητα διαφοροποιείται εδώ από την αναφορά στην ακρίβεια και δεν παραπέμπει σε καμία συμμόρφωση με κάποια αντικειμενική πραγματικότητα. Η αλήθεια ενός λεγομένου δεν βασίζεται στη συμφωνία της λέξης με το πράγμα. Ο ίδιος ο Φρόιντ, μετά από μακροχρόνιες έρευνες, κατέληξε να παραιτηθεί από την πίστη στην αντικειμενική πραγματικότητα των τραυμάτων, η οποία, μέσα στο ασυνείδητο, δεν

¹ Lacan Jacques, *L'insu que sait de l'une-bénue s'aile à mourre*, μάθημα της 19^{ης} Απρ. 1977, αδημοσίευτο. [Η νέα λέξη αποτελεί συγκερασμό των λέξεων *vérité* (αλήθεια) και *variété* (ποικιλία, ποικιλομορφία), ενώ δεν απέχει πολύ και η λέξη *variation* (παραλλαγή). (Σ.τ.επ.)]

² Αυτόθι.

³ Λακάν Ζακ, *Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας στην ψυχανάλυση* (1953), μτφρ. Νασία Λινάρδου & Ρεζινάλντ Μπλανσέ, Εκκρεμές, Αθήνα, 2005.

⁴ Αυτόθι, σ. 86 (γαλλ. *Écrits*, σ. 256).

διαφοροποιείται «από τη συναισθηματικά επενδύσιμη μυθοπλασία».⁵ Ο Ζακ-Αλέν Μιλέρ θα το διατυπώσει ως εξής: Στην ανάλυση, το ζητούμενο «δεν είναι να λες αυτό που είναι [υπαρκτό]», αλλά «να γίνει αλήθεια αυτό που υπήρξε. Υπάρχει κάτι που παρέλειψε να γίνει αλήθεια, τα τραύματα, κάτι που δημιούργησε χάσμα [...] Το ζητούμενο είναι να επέλθει ο λόγος σε ό,τι δεν μπόρεσε να υπαχθεί στον λόγο».⁶

Ο Λακάν όμως, κατά κύριο λόγο, θα τοποθετήσει την καινοτομία της φροϊδικής ανακάλυψης σε σχέση με κάτι που ξεπροβάλλει από τον λόγο του υποκειμένου, ο οποίος «αναπτύσσεται κανονικά [...] στην τάξη του λάθους, της παραγνώρισης, ακόμη και της απάρνησης».⁷ Η αλήθεια αναδύεται από την παραπλάνηση [méprise], τη γλωσσική παραδρομή, την παραπραξία, από κάτι που σκοντάφτει και αποκαλύπτει «μια πίσω αλήθεια», ένα άλλο νόημα. Αναδύεται σαν ένα παραπάτημα που διακόπτει τη ροή της αφήγησης του υποκειμένου και την ξεπερνάει. «Η αλήθεια εξαναγκάζει το λάθος να ακουστεί μέσα στην παραπλάνηση».⁸ Αυτό σημαίνει ότι το υποκείμενο δεν ξέρει τι λέει, λέει πάντα περισσότερα από όσα θέλει να πει, πάντα περισσότερα από όσα ξέρει να πει.

Αλήθεια, απώθηση και ιστορία

Όπως διευκρινίζει ο Ζακ-Αλέν Μιλέρ στο κείμενό του «Μια νέα συμμαχία με την απόλαυση»,⁹ ο Λακάν θεωρεί πως μια ψυχανάλυση συνίσταται κατ' αρχάς για το υποκείμενο σε μια πρόοδο της Αλήθειας, στον ενικό, δηλαδή που υποτίθεται ότι εγγράφεται στη αλληλουχία μιας ιστορίας. Ο όρος ιστορία, όπως τον χρησιμοποιεί ο Λακάν στο «Λειτουργία και πεδίο της ομιλίας και της γλώσσας», αντιστοιχεί στον όρο ασυνείδητο. «Το ασυνείδητο είναι αυτό το κεφάλαιο της ιστορίας μου που αναδεικνύεται λευκό ή καταλαμβάνεται από ένα ψέμα: είναι το λογοκριμένο κεφάλαιο».¹⁰ Στην ανάλυση, το ζητούμενο είναι η ανασυγκρότηση αυτής της ιστορίας. Οπότε, οι μεθοδικές άρσεις της απώθησης, οι άρσεις του πέπλου, επιτρέπουν να αποκατασταθεί η συνέχεια της και να ξαναβρεθεί η κρυμμένη αλήθεια. Η εμπειρία του Φρόιντ με τις υστερικές τον οδήγησε να μη συγχέει τη βιολογική μνήμη με την αναμνημόνευση, που αφορά την ανακατασκευασμένη ιστορία του υποκειμένου. Η τελευταία συνεπάγεται την επανυποκειμενοποίηση του συμβάντος και την εκ των υστέρων συγκρότησή του. Να γιατί ο Λακάν όρισε αρχικά την ψυχανάλυση ως την αναδοχή από το υποκείμενο της ιστορίας του, ιστορίας συγκροτημένης από τον λόγο [parole] που απευθύνεται σε κάποιον άλλο.

Σχετικά με την περίπτωση της Ντόρας, θα μεταχειριστεί αργότερα την έκφραση «αναπτύξεις της αλήθειας», οι οποίες συμμετέχουν στις «διαλεκτικές ανατροπές»¹¹ και, συνεπώς, στην πρόοδο της ανάλυσης. Απώθηση και αλήθεια είναι, λοιπόν, αντώνυμα. «Η έννοια της απώθησης καλείται, απαιτείται, προσκαλείται από την εμπειρία της αποκάλυψης».¹² Αλλά, μέσα από την επιστροφή του στον Φρόιντ, ο Λακάν κυρίως θα αποκαταστήσει το κοφτερό νύ της ανακάλυψής του, που απομακρύνεται από την αληθοφάνεια των γεγονότων. Στο «Φροϊδικό πράγμα», θα επισημάνει ότι η ουσιαστική ανακάλυψη του Φρόιντ συνίσταται στην επιβεβαίωση ότι «εκείνο μιλάει [ça parle], και

⁵ Freud Sigmund, *Lettres à Wilhelm Fliess* (1887-1904), PUF, Παρίσι 1956, γράμμα 69 της 21^{ης} Σεπτ. 1897, σ. 191.

⁶ Miller Jacques-Alain, *L'orientation lacanienne. Choses de finesse en psychanalyse*, διδασκαλία στο πλαίσιο του Τμήματος Ψυχανάλυσης του Πανεπιστημίου Παρίσι 8, μάθημα της 18^{ης} Μαρτίου 2009, δημοσίευτο. [Στα ελληνικά: *Εκλεπτυσμένα πράγματα στην ψυχανάλυση*, μτφρ. στο πλαίσιο της Κλινικής Ομάδας του ΚΨΕ, επιμ. Βλάση Σκολίδη (υπό έκδοση)].

⁷ Lacan J., *Le Séminaire. Livre I. Les écrits techniques de Freud*, texte établi par J.-A. Miller, Seuil, Παρίσι 1997, σ. 291.

⁸ Αυτόθι., σ. 292. [Στο πρωτότυπο: «La vérité prend l'erreur au collet dans la méprise»]

⁹ Βλ. Miller J.-A., «Une nouvelle alliance avec la jouissance», *La Cause du désir*, 92, Απρ. 2016.

¹⁰ Lacan J., *Λειτουργία και πεδίο...*, ό.π., σ. 92 (γαλλ. *Écrits*, σ. 259).

¹¹ Lacan J., «Intervention sur le transfert», *Écrits*, Seuil, Παρίσι 1966, σσ. 219 & 216. [Βλ. στα ελληνικά: «Παρέμβαση για τη μεταβίβαση», μτφρ. Επ. Θεοδωρίδης, *Η Ψυχανάλυση*, 1, άνοιξη 1995, σσ. 9-21].

¹² Miller J.-A., «La vérité fait couple avec le sens», *La Cause du désir*, 92, σ. 87.

εκεί που αναμφισβήτητα το περιμέναμε λιγότερο, εκεί που εκείνο υποφέρει [ça souffre]». ¹³ «Εγώ η αλήθεια, μιλάω» ¹⁴ – ας υπογραμμίσουμε εδώ ότι τούτη η δήλωση ανάγεται προπάντων σε μια εκφορά [énonciation] και όχι σ' ένα εγωτικό εκφερόμενο που δηλώνει μια προσωπική πεποίθηση ενάντια στην οικουμενική δοξασία.

Αλήθεια και γνώση

Ο Λακάν ξεκίνησε αντιδιαστέλλοντας την αλήθεια από τη γνώση, και υπερτονίζοντας την πρωτοκαθεδρία της αλήθειας έναντι της γνώσης. Η αναφορά μάλιστα στο παράδοξο του Μένωνος, θα του χρησιμεύσει για να υποστηρίξει ότι «η *επιστήμη*, ¹⁵ η γνώση δεμένη από μια τυπική συνεκτικότητα, δεν καλύπτει όλο το πεδίο της ανθρώπινης εμπειρίας». ¹⁶ Σχετικά με την *αληθή δόξα*, την αληθινή γνώμη, ο Λακάν σημείωσε ότι «υπάρχει εκεί κάτι το αληθινό που δεν είναι αντιληπτό μέσα από μια δεμένη γνώση». ¹⁷ Σε αντιστοιχία με τη διαλεκτική διαδικασία που ενεργοποιείται στον διάλογο του Μένωνα με τον Σωκράτη, ο Λακάν τόνιζε τη δημιουργική και αναδυόμενη διάσταση της αλήθειας μέσα στην οποία εργαζόμαστε, που δεν είναι η διάσταση μιας ήδη συγκροτημένης γνώσης.

Αντιστροφή

Ο Λακάν δεν θα διατηρήσει αυτή την αντίθεση αλήθειας και γνώσης. Θα χρειαστεί να περιμένουμε την «Πρόταση για τον ψυχαναλυτή της Σχολής» ώστε να δούμε να εμφανίζεται μια συνάρθρωση των δύο, την οποία θα τυποποιήσει στο μαθήμιο του ψυχαναλυτικού λόγου. Αλήθεια και γνώση δεν γίνεται να χωριστούν σε δύο κατηγορίες. «Αυτό που, τη στιγμή που γεννιέται, παρουσιάζεται σαν αλήθεια, καθίσταται γνώση καθώς καταγράφεται και καθιζάνει». ¹⁸ Η Πρόταση για την *rasse* εγγράφεται στην προοπτική μιας γνώσης για την ασυνείδητη αλήθεια. Η αλήθεια αρχικά παρουσιάζεται σαν μη-γνώση, εκδηλώνεται μέσω του ελεύθερου συνειρμού και καταλήγει να πάρει τη μορφή μιας γνώσης. Είναι κάτι, δηλώνει ο Λακάν, το οποίο «αρθρώνεται σε μια αλυσίδα γραμμάτων τόσο αυστηρά προσδιορισμένων ώστε, εφόσον δεν παραλειφθεί κανένα, το ανεπίγνωστο οργανώνεται ως το πλαίσιο της γνώσης». ¹⁹ Ο Λακάν καθιερώνει επίσης, με όρους γνώσης, τη μετάλλαξη, που ενεργοποιείται στο τέλος της ανάλυσης, τού είναι της επιθυμίας σε είναι της γνώσης. Όπως παρατηρούμε, δεν πρόκειται πλέον για την αλήθεια που λέει «μιλάω», αλλά «για μια αλήθεια αλυσοδομένη, εκκενωμένη από σημασία και, ως εκ τούτου, από πάθος». ²⁰ Οπότε, το ψυχαναλυτικό πρωτόκολλο συνίσταται στο να υποδεχθεί κανείς τα σημαίνοντα που έχουν αξία αλήθειας, εκείνα που μέτρησαν για το υποκείμενο. Αυτό προϋποθέτει την πράξη του αναλυτή για να τα απομονώσει.

Ωστόσο, ο Λακάν τελικά θα υποβαθμίσει τη γνώση όσον αφορά την προσέγγιση του πραγματικού. Στο σεμινάριό του *Ακόμη*, θα αναφέρει τον όρο «κατασκευάσμα γνώσης περί γλ(α)λώσσας [lalangue]». Οπότε, η δομή της γλώσσας ανάγεται στη μυθοπλασία, ενώ το ασυνείδητο

¹³ Lacan J., «La chose freudienne», *Écrits*, ό.π., σ. 413.

¹⁴ Αυτόθι, σ. 409.

¹⁵ [Οι λέξεις *επιστήμη* και *αληθής δόξα*, ελληνικά στο πρωτότυπο. (Σ.τ.επ.)]

¹⁶ Lacan J., *Le Séminaire. Livre II. Le moi dans la théorie de Freud et dans la technique de la psychanalyse*, μεταγραφή κειμένου J.-A. Miller, Seuil, Παρίσι 1978, σ. 26.

¹⁷ Αυτόθι.

¹⁸ Miller J.-A., «Le paradoxe d'un savoir sur la vérité», *La Cause freudienne*, 76, Δεκ. 2010, σ. 124.

¹⁹ Lacan J., «Proposition du 9 octobre 1967 sur le psychanalyste de l'École», *Autres écrits*, Seuil, Παρίσι 2001, σ. 249. [Στο πρωτότυπο: «[Ç]a s'articule en chaîne de lettres si rigoureuses qu'à la condition de n'en pas rater une, le non-su s'ordonne comme le cadre du savoir».]

²⁰ Miller J.-A., «Le paradoxe d'un savoir sur la vérité », ό.π., σ. 129.

νοείται ως «μια τεχνο-γνωσία γύρω από τη γλ(α)λώσσα».²¹ Αλλά τότε τι γίνεται η αλήθεια; Τι γίνεται με τις αποκαλύψεις;

Ψευδόμενη αλήθεια και μυθοπλασία

Οι αποκαλυπτικές επιπτώσεις σηματοδοτούν την ψυχαναλυτική πορεία μέχρι ενός ορισμένου σημείου. Υποδεικνύουν ότι η αλήθεια παράγεται μέσα στην ομιλία· γι' αυτό ο Λακάν υποστήριξε ότι η αλήθεια έχει δομή μυθοπλασίας. Από την αρχή διευκρίνισε ότι ο όρος μυθοπλασία δεν αντιπροσωπεύει τίποτε το απατηλό ή παραπλανητικό. Ο μυθοπλαστικός χαρακτήρας των μύθων και των παιδικών σεξουαλικών θεωριών το καταδεικνύει. Η αφηγηματική δομή των ιστοριών τους, επιτρέπει όντως να προσεγγίσουν θέματα όπως ο θάνατος, η ύπαρξη και η ανυπαρξία, δηλαδή ό,τι είναι της τάξεως του ανείπωτου. Παράλληλα, αποτελεί μια ουσιαστική διάσταση της ψυχαναλυτικής εμπειρίας. Ωστόσο, η ανάλυση μπορεί να εξωθηθεί μέχρι το σημείο όπου η αλήθεια δεν έχει πλέον ισχύ: [μέχρι] την απόλαυση, το σημείο όπου σκοντάφτει η αφήγηση που επισύρει αποκαλύψεις. Δεν γίνεται να πούμε την αλήθεια για την απόλαυση, ούτε να πούμε όλη την αλήθεια. Σχετικά με αυτό, μπορούμε να σημειώσουμε ότι ο Λακάν δεν έπαψε ποτέ να αντιτίθεται στην ιδέα ότι είναι διαφανής η σχέση των λέξεων με το Πράγμα, ή στον ιδεασμό της αλήθειας ως ενός όλου. Την αλήθεια μπορούμε μόνο να την περιτριγυρίζουμε ή να την μισο-λέμε. Κατά συνέπεια, η ομιλία που εγκαθιδρύει ο ψυχαναλυτικός λόγος ανάγεται στη μυθοπλασία, στην ψευδόμενη αλήθεια. Η γλώσσα είναι προσποιητό και, μπροστά στο πραγματικό, δεν μπορεί παρά να ψεύδεται. Ο Φρόντ είχε ήδη εντοπίσει τη λειτουργία του *πρώτου ψεύδους*²² στην περίπτωση της Έμμα. Το ψεύδεσθαι δεν αναφέρεται επομένως στην αντίθεση του αληθινού με το ψέμα.

Στο πρώτο του Σεμινάριο, ο Λακάν είχε ήδη επισημάνει ότι η ομιλία εκτυλίσσεται στη διάσταση της παραπλανητικής αλήθειας. Η αλήθεια είναι ψέμα επειδή εξαρτάται από την αφήγηση, από την κατασκευή, από το νόημα που δίνουμε στα γεγονότα. Η αναφορά στο κείμενο «Πρόλογος στην αγγλική έκδοση του 11^{ου} Σεμιναρίου», όπου ο Λακάν αναφέρει τον όρο *ψευδόμενη αλήθεια*, θα μπορούσε να διαβαστεί ως αντίστιξη του «Λειτουργία και Πεδίο...», όπως μας πρότεινε να κάνουμε ο Ζακ-Αλέν Μιλέρ. Ο Λακάν εκεί επισημαίνει ένα άλλο πεδίο, όπου η αλήθεια δεν έχει πια θέση παρά μόνο ψευδόμενη, το πεδίο της απόλαυσης και της ικανοποίησής της. Οπότε η ψευδόμενη αλήθεια καθίσταται κατασκευάσμα γνώσης για το πραγματικό, κάτι που δεν εμποδίζει την εμφάνιση αληθειακών επιπτώσεων και τον αναλυτή να είναι προσεκτικός σε αυτά. «Η ψυχανάλυση είναι κάτι που φτιάχνει αλήθεια, αλλά αυτό το *φτιάχνω αλήθεια* πώς πρέπει να το εννοήσουμε; Είναι μια ριζιά νοήματος, ένα τζούφιο νόημα»,²³ λέει ο Λακάν.

Αλήθεια, ασυνέχεια και παραλλαγές

Επομένως, για τον Λακάν, η αλήθεια δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς μια αφήγηση που αποκαθιστά κάποια συνέχεια της ιστορίας του υποκειμένου, δίνοντας νόημα σε ό,τι δεν μπόρεσε να ειπωθεί ή δεν ειπώθηκε καλά. Η αφήγηση «επιφορτίζεται με ό,τι παρέμεινε χασματικό στην πραγματικότητα του υποκειμένου [προκειμένου να δώσει] νόημα στα τραύματά του, στις ανεξίτηλες

²¹ Λακάν Ζ., *Σεμινάριο εικοστό. Encore / Ακόμη*, διγλώση έκδοση, μτφρ. Βλάσης Σκολίδης, Ψυχογίος, Αθήνα 2011, σ. 323 (γαλλ. σ. 127).

²² [Ελληνικά στο πρωτότυπο. *Πρώτον ψεύδος*, ήτοι θεμελιώδες σφάλμα, είναι αριστοτελικός όρος της λογικής. Πρόκειται για την πρώτη ψευδή υπόθεση σε μια εξαγωγή συμπερασμάτων, από την οποία συνήθως προκύπτουν περαιτέρω ψευδείς δηλώσεις, ακόμη και αν το συμπέρασμα είναι τυπικά σωστό. Ο Φρόντ αναφέρει τον όρο σε μια επιστολή στον Φλίζ, αναφορικά με την περίπτωση της Έμμα. Βλ. ενδεικτικά: Solano-Suarez Esthela, «Proton pseudos», στο <https://www.causefreudienne.org/archives-jecf/proton-pseudos/> (Σ.τ.μ.)]

²³ Lacan J., *L'insu que sait...*, μάθημα της 10^{ης} Μαΐου 77. [Η φράση στο πρωτότυπο: «La psychanalyse, c'est ce qui fait vrai, mais faire vrai, comment faut-il l'entendre ? C'est un coup de sens, un sens blanc». Το σύνταγμα *sens blanc* είναι ομόηχο με το *semblant*, στα ελληνικά *προσποιητό, κατ'επίφαση*. (Σ.τ.μ.)]

εικόνες του, στις μνημειώδεις σκηνές του».²⁴ Το ζητούμενο είναι να αποκαταστήσουμε μια συνέχεια ανάμεσα στα χάσματα, αφηγούμενοι μια ιστορία για κάποιον άλλο. Τελικά όμως, ο Λακάν θα υποκαταστήσει το ιδεώδες μιας αποκατεστημένης και συνεχόμενης ιστορίας, με την αντίληψη μιας ασυνεχούς ιστορίας στοιχειοθετημένης από διάσπαρτα ψήγματα, από θραύσματα, από αναδυόμενα στοιχεία κι αποκαλύψεις. Η αφηγηματική ασυνέχεια θέτει υπό αμφισβήτηση την ιδέα μιας μοναδικής και μονοσήμαντης αλήθειας. «Η ίδια η άρθρωση του ψυχαναλυτικού λόγου οδηγεί τον αναλυόμενο να κατασκευάζει, να υφαίνει έναν ιστό ψευδόμενης αλήθειας, έναν ιστό μεταβλητής, μεταβαλλόμενης αλήθειας, που τείνει αδιάκοπα προς το ψέμα, που είναι μόνο παροδική, και να υφαίνει αυτόν τον ιστό από παρελθούσες τυχαιότητες και καθημερινές τυχαιότητες».²⁵

Έτσι, σε μια ψυχανάλυση, οι αποκαλύψεις διαδέχονται η μία την άλλη, μερικές φορές αμφισβητώντας τις προηγούμενες. Εξάλλου, με τις στίξεις της και τους επιτονισμούς της, η πράξη του αναλυτή συμμετέχει στην παραλλαγή της αλήθειας. Έτσι αποκτά νόημα το ασυνείδητο κι αυτό το νόημα δεν παύει να επανερμηνεύεται διαφορετικά. Η αλήθεια ποικίλλει, γίνεται πολλαπλή, ενώ η *υστορία* [hystoire] γίνεται πλέον αντιληπτή ως κάτι που κατασκευάζεται για έναν άλλο μέσα σε μια μεταβιβαστική διάσταση. Δεν υπάρχει ιδανική συνέχεια, αλλά μια μεταβιβαστική και ενική ιστορία.

Αυτό που είναι σίγουρο είναι ότι η *varité*, οι παραλλαγές της αλήθειας, εξακολουθούν να είναι ένα μέλημα της ψυχανάλυσης. Στην εποχή της μετα-αλήθειας, η ψυχανάλυση κινείται στον αντίποδα του περιρρέοντος λόγου, από τον οποίο η αναφορά στην αλήθεια έχει εξαφανιστεί, συνοδευόμενη μάλιστα από την απαξίωση ή/και τον ευτελισμό της ομιλίας. Το διακύβευμα του συνεδρίου μας θα είναι να αναδείξει την ηθική διάσταση της σχέσης των υποκειμένων με την αλήθεια, με την ομιλία, που συνιστά προϋπόθεση της αναλυσιμότητάς τους. «Η δοκιμασία της αλήθειας είναι η ανάλυση, όπου προσπαθεί κανείς να πει την αλήθεια, με τον συμπορευόμενο ψυχαναλυτή να είναι εκεί για να σας εμπνεύσει ένα ορισμένο πάθος για να μιλήσετε αληθινά».²⁶

Μετάφραση : Ιουλία Καράλη

Επιμέλεια : Βλάχης Σκολίδης

²⁴ Miller J.-A., «La vérité fait couple avec le sens», ό.π., σ. 88.

²⁵ Miller J.-A., *L'orientation lacanienne. Choses de finesse en psychanalyse*, μάθημα της 11^{ης} Φεβρ. 2009.

²⁶ Miller J.-A., «La passe bis», *La Cause freudienne*, 66, Ιούν. 2007, σ. 211.